

EUROOPA KOMISJON
KLIIMAMEETMETE PEADIREKTORAAT

Direktoraat B – Euroopa ja rahvusvaheline CO₂-turg

Juhenddokument nr 7

ELi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi ühtlustatud ühikute tasuta eraldamise meetodika kohta pärast 2020. aastat

2025. aasta läbivaatamine

Ühikute tasuta eraldamise tootmistaseme muutumise juhend

Lõplik versioon on välja antud 23. jaanuaril 2026

Juhend ei kujuta endast komisjoni ametlikku seisukohta ega ole õiguslikult siduv. Juhendi eesmärk on siiski selgitada ELi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi direktiivis ja ühikute tasuta eraldamise eeskirjades kehtestatud nõudeid ning on oluline nende õiguslikult siduvate eeskirjade mõistmiseks.

Sisukord

1	Juhenddokumendi kohaldamisala	1
2	Tootmistaseme muutumise õiguslik alus	2
2.1	Tootmistaseme muutumisega seotud artiklid ühikute tasuta eraldamise eeskirjades	2
2.2	Komisjoni rakendusmäärus tootmistaseme muutumise kohta	2
2.3	Tootmistaseme muutumisega seotud määratlused	3
3	Tootmistaseme muutused – üldine meetod	8
3.1	Esimese eraldamise kohandamine käitiseosa puhul.....	8
3.2	Käitiseosa eraldise kohandamisele järgnevad hindamised.....	9
4	Aruandlus	13
5	Uued osalejad ja uued käitiseosad	15
6	Muude parameetrite arvessevõtmine	16
7	Töö lõpetamine.....	17
	Lisa 1 – tootmistaseme muutuste lihtsustatud vooskeem	18
	Lisa 2 – näited	19
	Lisa 3 – ülevaade asjakohastest ALCi vormidest.....	28

1 Juhenddokumendi kohaldamisala

Käesolev juhenddokument on osa dokumentide rühmast, mille eesmärk on toetada liikmesriike ja nende pädevaid asutusi ELi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi neljanda kauplemisperioodi teise eraldamisperioodi eraldamise metoodika järjekindlal rakendamisel kogu liidus, mis on kehtestatud komisjoni delegeeritud määrusega 2019/331 „Kogu liitu hõlmavad üleminekueeskirjad heitkoguste ühtlustatud tasuta eraldamiseks vastavalt ELi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi direktiivi artiklile 10a“ („Ühikute tasuta eraldamise eeskirjad“)¹, ning komisjoni rakendusmäärusega 2019/1842, mis käsitleb ühikute tasuta eraldamist tootmistaseme muutuste kohaselt (tootmistaseme muutumise rakendusmäärus)², samuti nende hilisemate rakendusaktidega. Juhenddokument nr 1 „Ühikute tasuta eraldamise metoodika üldjuhend“ annab ülevaate juhenddokumentide rühma seadusandlikust taustast. Selles selgitatakse ka seda, kuidas on erinevad juhenddokumendid omavahel seotud, ning esitatakse juhendis kasutatud terminite sõnastik³.

Käesolev juhenddokument annab pädevatele asutustele suunised selle kohta, kuidas tegeleda käitiseosa tootmistaseme muutustega. Selles antakse suunised ka uute osalejate ja olemasolevate käitiste uute käitiseosade ning töö lõpetamise kohta. Kõik need teemad on rühmitatud tootmistaseme muutumise alla.

Viited käesoleva dokumendi artiklitele viitavad ELi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi muudetud direktiivile, ühikute tasuta eraldamise eeskirjadele ja tootmistaseme muutumise rakendusmäärusele.

---

¹ Ühikute tasuta eraldamise eeskirjad (FAR ehk *Free Allocation Regulation*) on saadaval veebilehel: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02019R0331-20240101>

² Tootmistaseme muutumise rakendusmäärus (ALCR ehk *Activity Level Changes Regulation*) on saadaval veebilehel: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02019R1842-20260101>

³ Kõik juhenddokumendid on saadaval veebilehel: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/carbon-markets/eu-emissions-trading-system-eu-ets/free-allocation_en

2 Tootmistaseme muutumise õiguslik alus

2.1 Tootmistaseme muutumisega seotud artiklid ühikute tasuta eraldamise eeskirjades

Tootmistaseme muutumisega seotud FARi artiklid on järgmised:

- määratlused artiklites:
  - artikli 2 punkt 1 – tegevkäitis;
  - artikli 2 punkt 3 – soojuspõhise võrdlusaluse käitiseosa;
  - artikli 2 punkt 6 – kütusepõhise võrdlusaluse käitiseosa;
  - artikli 2 punkt 10 – protsessiheite käitiseosa;
  - artikli 2 punkt 12 – tavapärase tegevuse algus;
  - artikli 2 punkt 15 – eraldamisperiood;
- artiklid 5, 17 ja 18 – uued osalejad;
- artikkel 14 lõige 9 – ülemääraste lubatud heitkoguse ühikute (LHÜde) tagastamine;
- artikkel 23 – käitise tasuta ühikute eraldamise muutused;
- artikkel 26 – käitise töö lõpetamine.

Peale selle on asjakohane ka direktiivi 2013/34/EL artikli 2 punktis 11 esitatud kontserni mõiste, mis käsitleb raamatupidamise aastaaruandeid, konsolideeritud aruandeid ja seotud aruandeid.

2.2 Komisjoni rakendusmäärus tootmistaseme muutumise kohta

Käesoleva juhenddokumendi sisu põhineb peamiselt ALCRil ja sellele järgnevatel rakendusaktidel (st komisjoni 16. aprilli 2025. aasta rakendusmäärus (EL) 2025/772), sest see määrus keskendub konkreetset tootmistaseme muutumisele. Seetõttu on kogu see määrus nimetatud teema puhul asjakohane.

Artiklid, mida eriti esile tõstetakse, on järgmised:

- artikkel 2 mõistete kohta (vt käesoleva juhendi jaotis 2.3);
- artikkel 3 aruandluse nõuete kohta (vt käesoleva juhendi jaotis 4);
- artikkel 4 keskmiste tootmistasemete kohta (vt käesoleva juhendi jaotis 3);
- artikkel 5 ühikute tasuta eraldamise kohandamise kohta vastavalt tootmistaseme muutumisele (vt käesoleva juhendi jaotised 3 ja 7);
- artikkel 6 muude muutuste kohta käitise töös (vt käesoleva juhendi jaotis 6);
- artikkel 6a kohanduste absoluutse künnise kohta (vt käesoleva juhendi jaotis 3.1);
- artikkel 6b komisjonile teabe esitamise kohta (vt käesoleva juhendi jaotis 4);
- lisa I eeldatava tootmistaseme arvutamise kohta (vt käesoleva juhendi jaotis 2.3).

Lisaks on antud juhendi jaotises 4 käsitletud elemente, mis on seotud artikliga 3a, mis käsitleb lubatud heitkoguse ühikute tagasisaamist vastavalt FARi artiklile 22a; artikliga 3b kliimanetraalsusaruande kohta; artikliga 3c, mis käsitleb FARi artikli 22b lõike 1 kohaselt vähendatud lubatud heitkoguse ühikute eraldamist; ja artikliga 3d, mis käsitleb täiendavaid 30% lubatud heitkoguse ühikuid kaugkütte jaoks (nagu ka üksikasjalikumalt juhenddokumentides 11 ja 12).

2.3 Tootmistaseme muutumisega seotud määratlused

Tootmistaseme muutumisega on seotud peamiselt järgmised määratlused:

- Tootmistaseme muutumise rakendusmääruse artikli 2 punktis 1 sätestatakse **keskmise tootmistaseme** (AAL ehk *average activity level*) määratlus:

„keskmine tootmistase“ on iga käitiseosa puhul artikli 3 punktis 1 osutatud aruande esitamisele eelnenud kahe kalendriaasta vastava aastase tootmistaseme põhjal saadud aritmeetiline keskmine.

See tähendab, et käitiseosa A keskmine tootmistase aastal Y ($AAL_{SubA,Y}$) on määratletud järgmiselt, lähtudes käitiseosa A tootmistasemetest (AL ehk *activity level*) aastatel Y-1 ja Y-2 ($AL_{SubA,Y-1}$ ja $AL_{SubA,Y-2}$):

$$AAL_{SubA,Y} = \frac{AL_{SubA,Y-1} + AL_{SubA,Y-2}}{2}$$

- Tootmistaseme muutumise rakendusmääruse artikli 2 punktis 1a sätestatakse **keskmise eeldatava tootmistaseme** ($AAL_{expected}$) määratlus:

„keskmine eeldatav tootmistase“ on iga käitiseosa puhul artikli 3 punktis 1 osutatud aruande esitamisele eelnenud kahe kalendriaasta kohta lisan esitatud meetodi alusel määratud vastavate aastaste eeldatavate tootmistasemete põhjal saadud aritmeetiline keskmine.

See tähendab, et varumeetodiga käitiseosa keskmine eeldatav tootmistase aastal Y ($AAL_{SubA,expected,Y}$) on määratletud järgmiselt:

$$AAL_{SubA,expected,Y} = \frac{AL_{SubA,expected,Y-1} + AL_{SubA,expected,Y-2}}{2}$$

Varumeetodiga käitiseosa ($AAL_{SubA,expected,Y}$) eeldatav tootmistase on määratletud järgmise võrrandiga, võttes arvesse iga asjakohase PRODCOM-koodiga⁴ hõlmatud toodet „i“.

$$AAL_{SubA,expected,Y} = \sum_i HistEff_i \times ProdLevel_{i,Y} + AL_{remaining,Y}$$

---

⁴ Iga käitises toodetud toode „i“ määratletakse selle käitiseosa jaoks asjakohase PRODCOM-koodiga, kui arvutatakse $HistEff_i$ ja esitatakse igale asjaomasele tootele praegune soojus-, kütuse- ja protsessiheite omistamine. Kuigi ALCR viitab väljendi „PRODCOM-loend“ selgitamiseks komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/2552 artiklile 1, soovitatakse PRODCOM 2010 kasutamist süsinikulekke staatuse jaoks endiselt asjakohase viitena. [Komisjoni määruse 860/2010](#) lisa sisaldab 2010. aasta PRODCOM-e ja võib olla asjakohaste koodide allikaks käitajatele.

Soojuspõhise võrdlusaluse käitiseosa puhul vastab $HistEff_i$ (*historic efficiency*) keskmisele varasemale energiatõhususele⁵, st toote i soojustõhususele võrdlusaastatel. See määratakse kui $Heat_i$ (soojus), mis on kogu võrdlusperioodi jooksul toote i tootmiseks kasutatud soojuse kogu netokogus (abikõlbliku ja mitteabikõlbliku soojuse summa TJ-des), jagatuna $Prod_i$ (*produced*), kogu võrdlusperioodi jooksul toodetud toote i kogusega (nt toote tonnides):

$$HistEff_i = \frac{Heat_i}{Prod_i}$$

Kütusepõhise võrdlusaluse käitiseosa puhul vastab $HistEff_i$ keskmisele varasemale energiatõhususele, st toote i kütusetõhususele võrdlusaastatel. See määratakse $Fuel_i$ (kütus), mis on toote i tootmiseks kogu võrdlusperioodi jooksul kasutatud kütuse koguhulk (TJ-des), jagatuna $Prod_i$, kogu võrdlusperioodi jooksul toodetud toote i kogusega (nt toote tonnides):

$$HistEff_i = \frac{Fuel_i}{Prod_i}$$

Protsessiheite käitiseosa puhul vastab $HistEff_i$ varasemale kasvuhoonegaaside tõhususele, st protsessiheite kogusele võrdlusaastatel toodetud tootekoguse kohta. See määratakse PEm_i (*process emissions*), mis esindab toote i tootmisega seotud protsesside koguheitelid kogu võrdlusperioodi jooksul (CO₂ tonnides), jagatuna $Prod_i$, kogu võrdlusperioodi jooksul toodetud toote i kogusega (nt toote tonnides):

$$HistEff_i = \frac{PEm_i}{Prod_i}$$

$ProdLevel_{i,Y}$ on igat tüüpi käitiseosade jaoks toote i tootmistase aastal Y .

Kui varumeetodiga käitiseosad hõlmavad mitut toodet, järgitakse sama lähenemisviisi kõigi nende toodete puhul.

$AL_{remaining,Y}$ vastab mis tahes täiendavale $AL_{subA,expected,Y}$ osale, mida tuleks asjaomasel käitiseosas arvesse võtta, kuid see ei ole seotud ühegi asjakohasel võrdlusaastatel toodetud tootega, mille varasemat tõhusust saab arvutada⁶. Need tootmistasemed võivad olla seotud näiteks soojuse ekspordiga HKSi mittekuuluvatesse käitistesse või uue toote tootmisega, mida võrdlusaastatel ei toodetud. See tähendab näiteks, et kui soojust eksporditakse ainult mitte HKSi (nt kaugküte), langeb soojuspõhise võrdlusaluse käitiseosa kogu soojusosa tootmistase $AL_{remaining}$ alla ja $AL_{subA,expected,Y}$ võrdub seega AL -ga. Tuleb märkida, et selliseid elemente nagu kontorite küte, tootmissaalide küte või ohutus-tõrvikpõletamine loetakse alati toote tootmisega seotuks.

⁵ Keskmise varasema tõhususe arvutamise lähenemisviis on kooskõlas selle määratlusega ALCRI lisa I.

⁶ Vt ka ALCRI lisa I: „Asjaomaste koguste puhul võetakse arvesse ka impordi käitistest või muust üksusest, mis ei kuulu ELi heitkogustega kauplemise süsteemi või mida võetakse arvesse üksnes direktiivi 2003/87/EÜ artiklite 14 ja 15 kohaldamisel.“

Lisa 2 näited 9 kuni 13 illustreerivad AAL_{expected} arvutamist.

Kast: HistEff määramine

HistEff määramine nõuab energiatarbimise (soojus- ja kütusepõhise võrdlusaluse käitiseosade puhul) või heite (protsessiheite käitiseosade puhul) jaotamist toodete kaupa võrdlusperioodi jooksul. Vastavalt ALCRi artikli 5 lõikele 1a peab see jaotus järgima FARi lisa VII jaotises 3.2 sätestatud põhimõtteid, mis käsitlevad andmete omistamist käitiseosadele, kuid seda tuleb selle asemel kohaldada toote tasandil (PRODCOM-koodide alusel⁷).

Üksikasjalikud juhised selle jaotamise läbiviimiseks on esitatud juhenddokumendis nr 5, eriti jaotises 6.3 ja järgmistes jaotistes. Täiendavad praktilised näited on saadaval vastavas koolitusmaterjalis⁸.

Kokkuvõttes saab energia jaotamist toodete kaupa teostada, kasutades ühte järgmistest meetoditest, mis on loetletud eeldatava andmekvaliteedi kahanevas järjekorras⁹:

1. Tegelik energiatarbimise mõõtmine: näiteks kui tooteid toodetakse erinevatel tootmisliinidel või järjestikku (kasutusajal ja tootmiskogustel põhinev mõõtmine).
2. Tõhususe kontrollväärtustel põhinev: näiteks põhineb minevikus määratud eraldiseisvatel tõhusustel, põhineb kirjanduse väärtustel või kui need puuduvad, siis (vaba reaktsiooni) entalpiatel (eksotermilise/endotermilise reaktsiooni entalpiad, aurustumisentalpia jne).
3. Kui ükski ülaltoodust ei ole võimalik, tuleks energia jaotada tootmismahude järgi, st eeldades, et kõik tooted vajavad sama konkreetset energiahulka. Need andmed peaksid olema hõlpsasti kättesaadavad ja FARi lisa IV jaotise 2.6 punkti b kohaselt on juba nõutud nende esitamist.

Meetod, mida kasutatakse energiatarbimise või heitkoguste jaotamiseks toodete kaupa, peab olema kirjeldatud MMPs¹⁰. Kuid see jaotus on siiski kohustuslik ainult siis, kui kehtivad kõik järgmised kriteeriumid:

- Käesoleva juhenddokumendi jaotises 3.1 määratletud tingimus 1a on täidetud vähemalt ühe aasta jooksul;
- Toodetakse rohkem kui ühte tüüpi tooteid (vastasel juhul ei ole vaja energia- või heitkoguste taset jaotada);
- Vähemalt üht tüüpi toodet, mis toodeti asjaomastel võrdlusaastatel, toodetakse endiselt (vastasel juhul kuulub kogu soojus AL_{remaining} alla).

⁷ Võib esineda juhtumeid, kus PRODCOMi tase ei sobi toodetud toodete tüüpide tuvastamiseks. Näiteks nafta- ja gaasisektoris on saadaval ainult 4-kohaline tase (NACE) ja tootmine võib olla seotud nt TJ töötlemisel olevat naftat/gaasi. Teistes sektorites, näiteks toiduainetööstuses (või sarnaselt keraamikatööstuses), ei pruugi 8-kohaline PRODCOM olla piisavalt liigendatud, kuna sama PRODCOM võib hõlmata erineva veesisaldusega tooteid. Sellisel juhul ja kui toimub nihe sama PRODCOMiga hõlmatud toodete vahel, võib toodangu näiteks normaliseerida [x]% veesisaldusele, et tagada tootmistasemetega ühtsus aastate lõikes.

⁸ Vt 26.11.2021 toimunud treeningürituse „Tasuta eraldamise eeskirjade seire ja aruandlus“ slaidi 13 lk 18: https://climate.ec.europa.eu/document/download/d0fdfe7c-9bbe-439c-a308-1b09f9e94959_en?filename=p4%20mnr_training_material_en.pdf

⁹ Kui uus meetod tagab kõrgema andmekvaliteedi taseme, võib MMPd (*monitoring methodology plan* ehk seiremetoodikava) sellega värskendada, alati eesmärgiga MMPd parandada, millele järgneb pädeva asutuse heakskiit. Kui parimat arvutusmeetodit ei ole kasutatud, peaks käitaja seda pädevale asutusele põhjendada.

¹⁰ MMPd tuleb ajakohastada niipea, kui need tingimused on täidetud, ja see tuleks heaks kiita selleks ajaks, kui tootmistasemetega muutumiste (ALC ehk *allocation level changes*) aruanne komisjonile saadetakse.

- Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade artikli 2 punktis 1 sätestatakse **tegevkäitise** mõiste: „tegevkäitis“ on käitis, mis tegutseb direktiivi 2003/87/EÜ I lisas loetletud ühel või mitmel tegevusalal või tegevusalal, mis on lisatud Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi (ELi HKS) esimest korda direktiivi artikli 24 kohaselt, ning mis on saanud kauplemissüsteemi loa enne järgmist kuupäeva või järgmisel kuupäeval:
  - (a) 30. juuni 2019 ajavahemikuks 2021–2025,
  - (b) 30. juuni 2024 ajavahemikuks 2026–2030.

Seevastu käitist, millega tehakse esimest korda üks või mitu ELi HKS-i direktiivi I lisas loetletud tegevust ja mis sai kauplemissüsteemi loa pärast 30. juunit 2024 ajavahemikuks 2026–2030¹¹, loetakse asjakohase eraldamisperioodi jooksul **uueks osalejaks**.

Samuti käitiseosa, mis on kas tegevkäitise või uue osaleja osa ja mille puhul kehtib üks järgmistest tingimustest:

- käitiseosa tootmistase (AL) > 0 esimest korda pärast 30. juunit 2024¹² ajavahemiku 2026–2030 eest¹³

VÕI

- kui käitiseosa jätkab pärast töö lõpetamist uuesti tööd,

loetakse seda 4. kauplemisperioodil asjakohase eraldamisperioodi suhtes **uueks käitiseosaks**.

Tuleb siiski märkida, et tegevkäitiste uusi käitiseosi ei loeta muudetud ELi HKS-i direktiivis uuteks osalejateks (vt ka juhenddokument nr 2 jaotis 4.2 eraldiste määramise kohta käitise tasandil). Lõpliku eraldise arvutamisel rakendatakse käitise tasandil kas sektoriülest parandustegurit või lineaarset vähendamistegurit; seetõttu rakendatakse uue osaleja osaks olevatele uutele käitiseosadele ülejäänud käitise järgi lineaarset vähendamistegurit, samal ajal kui uutele käitiseosadele, mis on osa tegevkäitise, rakendatakse kooskõlas ülejäänud käitisega sektoriülest parandustegurit.

- Tootmistaseme muutumise rakendusmääruse artikli 2 punktis 6 osutatud **kontserni** mõiste viitab direktiivi 2013/34/EL artikli 2 punktile 11, milles on sätestatud järgmine: „kontsern“ on emaettevõtja ja kõik selle tütarettevõtjad.¹⁴

¹¹ Pärast 30. juunit 2019 perioodiks 2021-2025.

¹² Tegevkäitise käitiseosadele, mis alustasid tegevust ajavahemikul 1. jaanuarist 2023 kuni 30. juunini 2024, kohaldatakse ühikute tasuta eraldamise eeskirjade artikli 15 lõiget 7, vt juhenddokumendi nr 2 (milles käsitletakse eraldiste kindlaksmääramist käitise tasandil) jaotis 6.2.

¹³ Pärast 30. juunit 2019 perioodiks 2021-2025.

¹⁴ „Kontserni“ kuulub emaettevõtja ja kõik tema tütarettevõtjad (need ettevõtjad, keda kontrollib emaettevõtja). Direktiivi 2013/34/EL artikkel 22 sisaldab täiendavaid elemente, mis iseloomustavad emaettevõtja ja tütarettevõtja vahelisi suhteid (nt emaettevõtjal on tütarettevõtjas aktsionäride või liikmete hälteenamus, emaettevõtjal on õigus nimetada või eemaldada enamikku tütarettevõtja haldus-, juhtimis- või järelevalvenõukogu liikmetest ning ta on samal ajal selle tütarettevõtja aktsionär või liige jne). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02013L0034-20240528>

- Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade artikli 2 punktis 12 sätestatakse **tavapärase tegevuse alguse** mõiste:

„tavapärase tegevuse algus“ on esimene tegevuspäev;

Peale selle on vastavalt juhenddokumendile nr 2, mis käsitleb eraldiste määramist käitise tasandil, esimene tööpäev määratletud kui esimene päev, mil tootmistase on kõrgem kui 0.¹⁵

- Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade artikli 26 lõikes 12 sätestatakse **töö lõpetanud käitise** mõiste:

„Käitise töö loetakse lõpetatuks, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest:

(a) asjaomane kauplemissüsteemi luba on tunnustatud kehtetuks, sealhulgas juhul, kui käitis ei vasta enam direktiivi 2003/87/EÜ I lisas loetletud tegevusaladele kehtestatud künnisväärtustele;

(b) käitis ei tegutse enam ja tehniliselt ei ole võimalik tööd taasalustada.“

Samamoodi loetakse lõpetatuks käitiseosa töö, kui käitiseosa enam ei tegutse ja tehniliselt ei ole võimalik tööd taasalustada. Kui käitiseosal on võimalik tööd jätkata, kohaldatakse tootmistaseme muutumise eeskirju (vt näide 9 lisas 2).

---

¹⁵ Tavapärase tegevuse algus ei tohi olla varasem kui käitise loa jõustumine. Näiteks rohelist vesinikku tootev käitis, mis kuulub ELi HKS-i alates 2024. aastast seoses ulatuse laienemisega, hakkab tööle 01.01.2024, isegi kui see töötas varem.

3 Tootmistaseme muutused – üldine meetod

4. kauplemisperioodil võivad ühikute tasuta eraldamise kogust mõjutada tootmistaseme muutused üles- või allapoole. Muutusi võetakse arvesse aastaste teatatud tootmistasemete alusel (aruandluse kohta lisasuuniste saamiseks vt käesoleva juhenddokumendi jaotis 4). Peale selle võib arvesse võtta ka muude parameetritega seotud võimalikke mõjusid (vt konkreetse teema kohta käesoleva juhenddokumendi jaotis 6). Tootmistaseme muutuste lihtsustatud vooskeem on esitatud lisa I.

3.1 Esimese eraldamise kohandamine käitiseosa puhul

Kui antud aastal Y, siis sellise käitiseosa korral, mille eraldis põhines aastal Y-1 varasemal tootmistasemel (HAL)(kui toimus eraldise kohandamine eelmisel aastal, tuleb järgida jaotise 3.2 lähenemisviisi):

Tingimus 1a – kõik käitiseosad: keskmine tootmistase (AAL_Y) on X% kõrgem või madalam kui käitiseosa varasem tootmistase (HAL), mille absoluutväärtus $X > 15\%$,

$$\frac{abs(AAL_Y - HAL)}{HAL} = abs(X)$$

JA

Tingimus 1b – soojuspõhise võrdlusaluse, kütusepõhise võrdlusaluse ja protsessihteite käitiseosad: kui tingimus 1a on täidetud, siis keskmine eeldatav tootmistase ($AAL_{expected,Y}$) on X% kõrgem või madalam kui käitiseosa varasem tootmistase (HAL), mille absoluutväärtus $X > 15\%$,

$$\frac{abs(AAL_{expected,Y} - HAL)}{HAL} = abs(X)$$

JA

Tingimus 2 – kõik käitiseosad: saadud esialgne aastane eraldise muutus vastab vähemalt käitiseosale tasuta eraldatud 300 lubatud heitkoguse ühiku erinevusele, võrreldes viimase esialgse aastase eraldisega, mis on ette nähtud kõnealuse käitiseosa jaoks aastaks Y. See tähendab, et konkreetse käitiseosa kõigi võimalike kohanduste mõjud võetakse arvesse ja liidetakse ning tingimus 2 on täidetud, kui saadud summa absoluutväärtus on vähemalt 300 lubatud heitkoguse ühikut. Kui sama käitiseosa kahel korregeerimisel on vastupidine mõju (st ühe tulemuseks on eraldise suurenemine, teise puhul eraldise vähenemine), lahutatakse üks teisest, mis võib viia künnise mittetäitmiseni.

Seejärel kohandatakse aastal Y selle käitiseosa eraldist. Uus eraldis aastal Y arvutatakse varasema tootmistaseme asemel täpse keskmise tootmistaseme (AAL) abil (tootepõhise võrdlusaluse käitiseosa korral) või keskmise eeldatava tootmistaseme (AAL_{expected}) abil (varumeetodiga käitiseosa korral) (AAL ega AAL_{expected} ei ole ümardatud, kuid eraldis tuleks ümardada lähima lubatud heitkoguse ühikuni).

Tuleb märkida, et kasutatav varasem tootmistase on alati see, mis on asjakohane aastat Y sisaldava eraldamisperioodi jaoks. Näiteks kui aasta Y on mõni aastatest 2026–2030, on varasema tootmistaseme väärtuste võrdlemiseks 4. kauplemisperioodi teise eraldamisperioodi jaoks asjakohane varasem tootmistase.

Seoses tingimustega 1a ja 1b, on igal aastal eraldamise kohandamise asjakohasuse hindamiseks kasutatav kontrollväärtus käitiseosa varasem tootmistase. Varasem tootmistase arvutatakse riiklike rakendusmeetmete andmete kogumise käigus tegevkäitiste kohta, mis töötasid võrdlusperioodi jooksul vähemalt kogu kalendriaasta, ning uute käitiseosade puhul arvutatakse kogu esimese kalendriaasta tootmistaseme alusel pärast kalendriaastat, mil tegevus algas (nii tegevkäitistes kui ka uutes osalejates).

Seoses tingimusega 2 kasutatakse kontrollväärtusena, et hinnata, kas muutus vastab vähemalt 300 lubatud heitkoguse ühikule, käitiseosa aastast tasuta eraldatavat kogust aastal Y. Seda eraldist tuleb mõista kui esialgset eraldist (mis on arvutatud kooskõlas ühikute tasuta eraldamise eeskirjade artikli 16 lõigetega 2–5 ning artiklitega 19–22, st võttes arvesse mis tahes kohandusi soojuse kasutamiseks lämmastikhappe tootmisel ja/või ohutusega mitteseotud heitgaaside tõrvikpõletamise ja/või muude kohandustega (nt ELi HKSi mittekuuluvatelt käitistelt pärinev soojus)), pärast CO₂-heite ülekandumise ohuteguri ja sektoriülese parandusteguri rakendamist, kuid enne uute osalejate lineaarse vähendamisteguri, tingimuslikkustest tulenevate kohanduste (FARi artiklid 22a ja 22b jne) või sektoriülese parandusteguri rakendamist.

Vt lisa 2 näiteid 9 ja 13, mis illustreerivad seda lähenemisviisi.

3.2 Käitiseosa eraldise kohandamisele järgnevad hindamised

Kui antud aastal Y on kindlaks tehtud tootmistaseme muutumine, mille tagajärjel kohandati aastal Y käitiseosa eraldist (jaotise 3.1 väärtuse X alusel), hinnatakse keskmisel eeldataval tootmistasemel (AAL_{expected}) või keskmisel tootmistasemel (AAL) põhinevate täiendavate kohanduste asjakohasust aastal Y+1 ja/või järgnevatel aastatel selle käitiseosa korral järgmiselt. Aasta Y+1 ja/või järgnevate aastate keskmist eeldatavat tootmistaset (AAL_{expected}) või keskmist tootmistaset (AAL) võrreldakse varasema tootmistasemega (HAL):

$$\frac{\text{abs}(AAL_{Y+1} - HAL)}{HAL} = \text{abs}(Z)$$

JA, varumeetodiga käitiseosa puhul, kui kehtib eelmine tingimus, siis keskmist eeldatavat tootmistaset võrreldakse varasema tootmistasemega (HAL):

$$\frac{abs(AAL_{expected,Y+1} - HAL)}{HAL} = abs(Z)$$

See tähendab, et isegi kui eraldist on kohandatud, ei ole järgmistel aastatel kohandamise vajaduse hindamiseks kasutatav kontrollväärtus eelmine keskmine eeldatav tootmistase ($AAL_{expected,Y}$) või varasem keskmine tootmistase (AAL_Y), vaid see jääb varasemaks tootmistasemeks (HAL). Eespool toodud näites võrreldakse kas aasta Y+1 keskmist eeldatavat tootmistaset ($AAL_{expected}$) või keskmist tootmistaset (AAL) uuesti varasema tootmistasemega (HAL).

Kooskõlas tootmistaseme muutumise rakendusmääruse (ALCRi) artikliga 5 toimub eraldise kohandamine ainult juhul, kui väärtus $abs(Z)$ „ületab lähima 5% vahemiku, mis ületab 15% muutuse¹⁶, mis põhjustas sellele käitisele eelmise tasuta eraldise kohandamise“ ja kooskõlas ALCRi artikliga 6a, esineb sellist kohandamist ainult siis, kui see esindab vähemalt 300 lubatud heitkoguse ühikut.

Seetõttu tuleb $abs(Z)$ -d võrrelda $abs(X)$ -iga, kus X tähistab keskmise eeldatava tootmistaseme ($AAL_{expected}$) või keskmise tootmistaseme (AAL) hälvet eelmise eraldise kohandamise varasema tootmistasemega (HAL) võrreldes, nagu on arvatud eelmisel aastal Y (vt jaotis 3.1). Kui $abs(Z)$ ületab endiselt 15% läviväärtuse ja kui see on peale selle ka teistsuguses 5% amplituudi vahemikus kui $abs(X)$, siis toimub kohandamine. 5% vahemikud, mida tuleb arvesse võtta pärast esialgset 15% läviväärtust, tähendavad, et nii ülespoole kui ka allapoole kohandamise läviväärtused on 15%, 20%, 25%, 30%, 35% jne. Seega teisisõnu, kui $abs(X)$ väärtus oli 17%, toimub kohandamine, kui $abs(Z)$ väärtus on üle 20%; kui $abs(Z)$ väärtus oleks 19%, oleks see samas 5% vahemikus (st antud juhul 15–20%) nagu $abs(X)$ ja seega kohandamist ei toimuks.

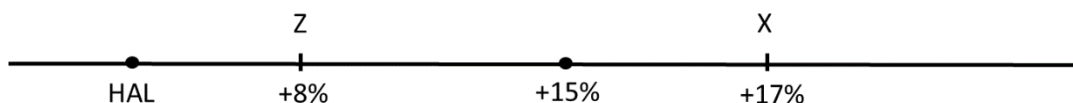
Alljärgnevalt on esitatud mitu illustreerivat näidet.

Näited eraldise kohandamise asjakohasuse kohta aastal Y+1 (aasta Y+1 tähistab vajaduse kohaselt aastat Y+1 ja/või järgnevaid aastaid)

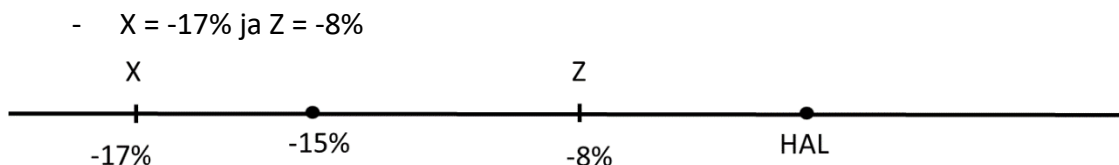
- **1. juhtum: $abs(Z) < 15\%$**

1. juhtumi olukordade näited:

- X = +17% ja Z = +8%

¹⁶ Kuna 5% intervallid on asjakohased ainult siis, kui nimetaja (HAL) võrrandis on sama, mida kasutati esimese eraldise kohanduse määramisel, ei võeta aasta Y varasemaid kohandusi edasiste kohanduste jaoks arvesse, kui aasta Y on aasta, mis on seotud erineva eraldamisperioodiga.

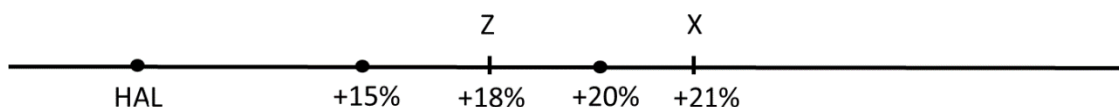

Sellisel juhul ei ületa keskmise eeldatava tootmistaseme (AAL_{expected}) või keskmise tootmistaseme (AAL) absoluutväärtus enam varasemat tootmistaset (HAL) vähemalt 15%. Eraldi aastal Y+1 arvutatakse varasema tootmistaseme (HAL) abil.

- **2. juhtum: $15\% < \text{abs}(Z) < \text{lähim vahemik allpool } \text{abs}(X)$ -i**

2. juhtumi olukordade näited:

- X = +21% ja Z = +18%

- X = -21% ja Z = -18%

Sellisel juhul kohandatakse käitiseosa eraldist uuesti, kui sellest tulenev eraldise muutus vastab vähemalt 300-le lubatud heitkoguse ühikule (võrreldes käitiseosa aastase esialgse eraldisega aastal Y). Kohandamine toimub aastal Y+1 ja uus eraldi arvutatakse varasema tootmistaseme (HAL) asemel täpse keskmise eeldatava tootmistaseme (AAL_{expected}) või keskmise tootmistaseme (AAL) abil.

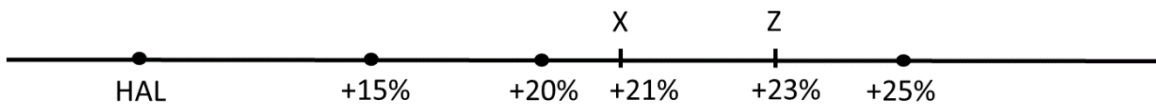
Esimeses näites peaks saadav eraldi aastal Y+1 olema suurem kui aastal Y-1, kuid väiksem kui aastal Y. Teises näites peaks saadav eraldi aastal Y+1 olema väiksem kui aastal Y-1, kuid suurem kui aastal Y.

- **3. juhtum¹⁷: lähim vahemik, mis on väiksem kui $\text{abs}(X) < \text{abs}(Z) < \text{lähim vahemik, mis on suurem kui } \text{abs}(X)$**

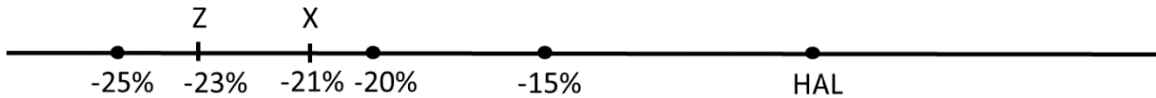
¹⁷ Tuleb märkida, et need on näited võimalikest eeldatavatest olukordadest, eesmärgiga illustreerida ja aidata mõista üldist lähenemisviisi. Juhtumid ei hõlma siiski tingimata kõiki olukordi. Eelkõige toovad olukorrad, milles vähenemine ühe aasta jooksul on suurem kui 15%, ja umbkaudu sama koguse suurenemine järgmisel aastal kaasa kohandamise. 3. juhtum ei hõlma sellist olukorda.

3. juhtumi olukordade näited:

- $X = +21\%$ ja $Z = +23\%$

- $X = -21\%$ ja $Z = -23\%$

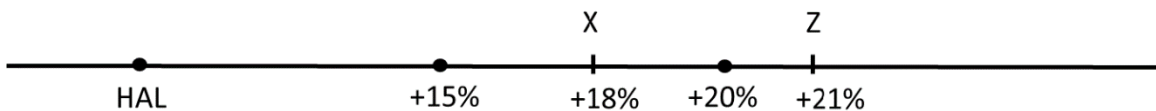

Sellisel juhul jääb aasta Y+1 muutus ikkagi samasse 5% intervalli kui muutus aastal Y ja seetõttu jääb eraldis aastal Y+1 samaks nagu aasta Y eraldis.

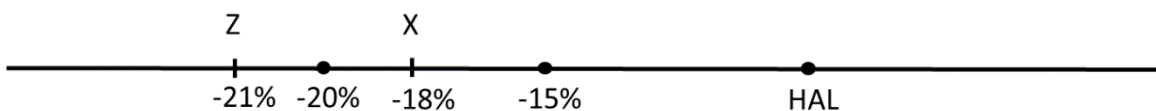
- **4. juhtum: $abs(Z) > lähim vahemik, mis on suurem kui $abs(X)$$**

4. juhtumi olukordade näited:

- $X = +18\%$ ja $Z = +21\%$

- $X = -18\%$ ja $Z = -21\%$

Sellisel juhul kohandatakse käitiseosa eraldist uuesti, kui sellest tulenev eraldise muutus vastab vähemalt 300-le lubatud heitkoguse ühikule (võrreldes käitiseosa aastase esialgse eraldisega aastal Y). Kohandamine toimub aastal Y+1 ja uus eraldis arvutatakse varasema tootmistaseme (HAL) asemel täpse keskmise eeldatava tootmistaseme ($AAL_{expected}$) või keskmise tootmistaseme (AAL) abil.

Eraldise suurenemise korral peab saadav eraldis olema suurem kui aastal Y. Eraldise vähenemise korral peab saadav eraldis olema väiksem kui aastal Y.

Vt lisa 2 näidet 3, mis illustreerib seda lähenemisviisi.

4 Aruandlus

Kooskõlas ühikute tasuta eraldamise eeskirjade (FARi) artiklitega 4 ja 5 ning tootmistaseme muutumise rakendusmääruse (ALCRi) artikli 3 lõikega 1, on alates 2021. aastast kõigil käitistel, millele on antud tasuta eraldis ajavahemikul 2021–2025 või 2026–2030, aastane kohustus esitada oma käitiseosade tootmistasemete (AL) eelmise aasta andmed; need käitiseosad hõlmavad käitiseosi, mis olid osa viimasest aruandest (olenevalt asjakohasusest võrdlusandmete aruanne või tootmistaseme aruanne), hõlmates kõik uued käitiseosad, ja välistades kõik käitiseosad, mis on töö lõpetanud, ja need, mille töö lõpetamisest on teatatud juba eelmisel aastal (andmeid ei pea esitama selliste käitiseosade kohta, mille töö lõpetamisest on teatatud). 2026. aastal tuleb esitada **kahe** eelneva aasta (2024. ja 2025. aasta) andmed¹⁸.

Minimaalsed esitatavad andmed on järgmised:

- iga käitiseosa tootmistaseme andmed;
- ühikute tasuta eraldamise eeskirjade lisa IV jaotistes 1, (välja arvatud punkti 1.3 alapunktis c) ja 2.3–2.7 loetletud andmed;
- kui see on olemas, teave selle kontserni struktuuri kohta, kuhu käitis kuulub;
- teave selle kohta, kas mõni käitiseosa on tegevuse lõpetanud;
- võimalikud täiendavad andmenõuded liikmesriigis, mis on kantud ühikute tasuta eraldamise eeskirjade lissasse IV või millele on osutatud selle lõikes 1.

Andmed tuleb esitada **tootmistaseme aruandes**¹⁹ ja komisjon teeb selle vormi kättesaadavaks (pädev asutus võib esitada tootmistaseme aruande jaoks teistsuguse vormi või vormingu, tingimusel et see vastab esitatavate andmete miinimumnõuetele). Komisjon on eraldamisperioodil 2021–2025 tootmistaseme aruandluse jaoks teinud kättesaadavaks mitu vormi ning käesoleva juhenddokumendi lisa 3 antakse ülevaade iga käitise tüübi ja rakenduse puhul kasutatavast asjakohasest vormist^{20,21}. Tootmistaseme aruanne tuleb esitada pädevale asutusele koos tõendamise aruandega iga aasta 31. märtsiks, välja arvatud juhul, kui liikmesriik on määranud varasema tähtaja. Tegevkäitised, mis tegutsesid võrdlusperioodi jooksul vähem kui kogu kalendriaasta, esitavad oma andmed samamoodi nagu teised tegevkäitised selle tootmistaseme aruande kaudu ning nende esimeses aruandes esitatud andmeid kasutatakse nende varasema tootmistaseme (HAL) kindlaksmääramiseks.

---

¹⁸ Uute osalejate ja uute käitiseosade aruandluse ajakava vt jaotisest 5.

¹⁹ Tootmistaseme aruanne võib hõlmata igat tüüpi eraldise muudatusi, sealhulgas uusi osalejaid, lõpetamisi ja tootmistaseme muutusi.

²⁰ Tuleb märkida, et samu andmeid võidakse kasutada erinevatel perioodidel. Näiteks 2024. aasta andmeid kasutatakse 2025. aasta keskmise tootmistaseme (AAL) arvutamisel 1. perioodi jaoks määratletud eeskirjade alusel, kuid neid kasutatakse ka 2026. aasta keskmise tootmistaseme arvutamisel, lähtudes 2. perioodi jaoks määratletud eeskirjadest. Alates 2026. aastast tuleb kasutada uut varasemat tootmistaset (HAL) ja uusi eeskirju, isegi kui eelmise keskmise tootmistaseme andmed on asjakohased.

²¹ Mõnel juhul võib 1. perioodilt 2. perioodile ülemineku tõttu tekkida vajadus esitada samal aastal kaks erinevat vormi. See kehtib 2024. või 2025. aastal alustavate uute käitiste (käitiseosade) puhul; lisateabe saamiseks vt lisa 3.

Ühikute eraldamise kohandamise protsessi hõlbustamiseks võib pädev asutus teha järgmised otsused:

- peatada tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute väljastamise seni, kuni pädev asutus on kindlaks teinud, et selle käitise eraldist ei ole vaja kohandada, või kuni komisjon on vastu võtnud delegeeritud määruse (EL) 2019/331 artikli 23 lõike 4 kohase otsuse, mis käsitleb kõnealuse käitise eraldiste kohandamist; pädev asutus peab tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute väljastamise peatama järgmistel juhtudel:
  - käitaja ei ole esitanud tõendatud tootmistaseme aruannet;
VÕI
  - tootmistaseme aruande tõendamisaruanne sisaldab rakendusmääruse (EL) 2018/2067 artikli 27 lõike 1 esimese lõigu punktides b, c või d osutatud arvamusavaldust.
- nõuda tagasi kõik ülemääraselt eraldatud lubatud heitkoguse ühikud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/1122 artikli 48 lõikes 4 sätestatud korras²².

Tõendamisprotsessi nõuetele mittevastavuse korral (kui esitatud tõendatud väärtus ei ole vastavuses ALCRI või FARiga või kui käitaja tootmistaseme aruanne ei ole rakendusmääruse (EL) 2018/2067 kohaselt tõendatud) võib pädev asutus võimalike tootmistaseme muutuste hindamisel anda käitiseosa tootmistasemele konservatiivse hinnangu. Konservatiivsust tuleb mõista nii, nagu see on sätestatud seoses ühikute tasuta eraldamise eeskirjadega seire ja aruandluse juhenddokumendi nr 5 jaotises 5.6.3. Kõnealuses juhendis on osutatud järgmiselt: konservatiivne – kindlaks määratud valik eeldusi, mille ülesanne on vältida käitiseosa omistatud heitkoguste alahindamist või selle tootmistaseme ülehindamist.

Täiendav aruandlus võib olla vajalik järgmistel juhtudel:

- FARi artikli 22a kohaselt vähendatud lubatud heitkoguse ühikute tagasinõudmine, st kui kõik energiatõhususe auditite soovitusel on rakendatud;
- kliimanetraalsuskava esitanud käitajate jaoks kliimanetraalsusaruande esitamine;
- lubatud heitkoguse ühikute eraldamine vastavalt FARi artikli 22b lõikele 1, juhul kui on esitatud nõuetele vastav kliimanetraalsusaruanne;
- FARi artikli 22b lõikega 3 seotud investeeringute juriidilise kohustuse tõendite esitamine, st täiendava 30% lubatud heitkoguse ühikute eraldamine kaugkütte jaoks.

Neid teemasid käsitletakse juhenddokumendis nr 11, mis käsitleb kliimanetraalsuskavasid kui tasuta lubatud heitkoguse ühikute eraldamise tingimust, ja juhenddokumendis nr 12, mis käsitleb tasuta lubatud heitkoguse ühikute eraldamise tingimuslikkust energiatõhususe parandamise meetmete rakendamisel.

---

²² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02019R1122-20250626>

5 Uued osalejad ja uued käitiseosad

Kooskõlas ühikute tasuta eraldamise eeskirjade artikliga 4 ja tootmistaseme rakendusmääruse artikli 3 lõikega 1, võivad uued osalejad taotleda 4. kauplemisperioodi eraldamisperioodil tasuta lubatud heitkoguse ühikuid ning taotluse osana peavad nad esitama oma uue osaleja andmete aruande. See aruanne, mis on määratletud ühikute tasuta eraldamise eeskirjade artikli 5 lõikes 2 ja millele on viidatud tootmistaseme muutmise rakendusmääruse artiklis 6, on sama tootmistaseme aruande vorm, mille komisjon teeb kättesaadavaks. See tähendab, et kui käitis hakkab tööle aasta Y 1. jaanuaril²³ või pärast seda ja soovib taotleda tasuta lubatud heitkoguse ühikuid, on tal kohustus esitada oma esimene tootmistaseme aruanne, mis algab aastast Y+2²¹. Esimene aruanne peab hõlmama nii aasta Y kui ka aasta Y+1 andmeid. Käitaja võib esitada ka andmed aasta Y kohta juba Y+1 aruandes ja esitada Y+2 aruandes ainult need andmed, mis on seotud tegevusega aastal Y+1; sel juhul on käitajal võimalus saada tasuta eraldisi aasta Y kohta juba aastal Y+1²⁴.

Samuti võib käitaja kaasata uue käitiseosa, mis alustas tegevust aasta Y 1. jaanuaril²³ või pärast seda, oma tootmistaseme aruandesse aastal pärast selle uue käitiseosa esimest täielikku tegevusaastat (st aasta Y+2 tootmistaseme aruandes). See aruanne peab hõlmama nii aasta Y kui ka aasta Y+1 andmeid. Käitaja võib otsustada kaasata uue käitiseosa juba tootmistaseme aruandesse pärast selle uue käitiseosa tegevuse algusaastat; sel juhul on käitajal võimalus saada selle uue käitiseosaga seotud aasta Y tasuta eraldisi juba aastal Y+1.

Tegevkäitise uue käitiseosa ja uue osaleja käitiseosade varasem tootmistase põhineb vastava käitiseosa tegevuse esimese täieliku kalendriaasta tootmistasemel pärast tegevuse alustamise algusaastat, st tootmistase aastal Y+1.

Tootmistaseme muutuste üldist lähenemisviisi (vt jaotis 3) hakatakse nende käitiseosade suhtes rakendada alles pärast tegevuse esimest kolme kalendriaastat. Teisisõnu, sellise käitiseosa korral, mis alustas tegevust aastal Y, arvutatakse eraldis järgmiselt:

- aasta Y eraldis: põhineb aasta Y tootmistasemel²³;
- aasta Y+1 eraldis: põhineb aasta Y+1 tootmistasemel (see tootmistase määratleb ka käitiseosa varasema tootmistaseme);
- aasta Y+2 eraldis: põhineb varasemal tootmistasemel²⁵;
- aasta Y+3 ja järgmiste aastate eraldis: arvutatakse vajaduse korral tootmistaseme muutuste eeskirjade põhjal (eeskirju kirjeldatakse jaotises 3).

Vt lisa2 näidet 4, mis illustreerib seda lähenemisviisi.

²³ Kui esimene tegevuse päev on aasta Y 1. jaanuaril, on esimeseks täispikaks kalendriaastaks aasta Y+1.

²⁴ Uuel osalejal, kes esitab tasuta lubatud heitkoguse ühikute eraldamise taotluse pärast Y+2, on samuti õigus saada asjakohane tasuta eraldis kõikide tegevusaastate jooksul alates aastast Y.

²⁵ Aasta eraldise määramisel lähtutakse alati selle aasta eraldamisperioodi kohta kehtivatest sätetest. Näiteks kui Y+2 on 2026. aasta, on eraldamise aluseks 2025. aasta tootmistase (varasem tootmistase), mis on määratud aastatel 2026-2030 kehtivate sätete alusel. 2025. aasta eraldis määratakse aastateks 2021-2025 kehtivate sätetega.

6 Muude parameetrite arvessevõtmine

Tasuta eraldise arvutamisel tuleb peale tootmistaseme arvesse võtta muid parameetreid, mis mõnel juhul võivad välja kujuneda aja jooksul. Eelkõige võib eraldamist mõjutada järgmiste parameetrite muutumine:

- heitgaaside kogus, mida põletati ohutusega mitteseotud põhjustel tootepõhise võrdlusaluse käitiseosa puhul, pärast 2025. aastat;
- soojuste kogus, mis imporditakse kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi mittekuuluvast käitisest (või lämmastikhapet tootvast käitisest), mida kasutatakse tootepõhise võrdlusaluse käitiseosa korral;
- vesiniku, etüleeni ja/või väärtuslike kemikaalide täiendav etteande kogus aurkrakkimise tootepõhise võrdlusaluse käitiseosa korral;
- vesinikuga seotud parandustegur vinüülkloriidi tootepõhise võrdlusaluse käitiseosa korral.

Käitiseosades, mille korral üks või mitu neist parameetritest on asjakohased, tuleks nende parameetrite areng arvutada igal aastal koos keskmise tootmistasemega, et hinnata võimalikku mõju eraldisele. Hindamine tuleb läbi viia samamoodi nagu tootmistaseme muutuste puhul, st arvutades see aastal Y:

$$\text{keskmise parameeter}_{SubA,Y} = \frac{\text{parameeter}_{SubA,Y-1} + \text{parameeter}_{SubA,Y-2}}{2}$$

Kui keskmine parameeter on vähemalt 15% suurem või väiksem, võrreldes esialgse eraldise arvutamiseks kasutatud parameetri väärtusega (kas viimase riiklike rakendusmeetmete kasutamise korral kasutatud parameeter või uute osalejate puhul esimese täieliku kalendriaastaga seotud parameeter) ja iga mõju esialgse eraldamise muutumise osas on vähemalt võrdne 300 lubatud heitkoguse ühikuga, võrreldes eelmise aasta esialgse eraldisega, tuleks uus eraldis arvutada aastal Y, kasutades keskmise parameetri väärtust. Arvutuse lähenemisviis peaks peegeldama jaotistes 3.1 ja 3.2 kirjeldatud lähenemisviisi.

Need muutused ei sõltu tootmistaseme muutustest, mis võivad toimuda käitiseosas, ja võivad olla sellistele muutustele täienduseks. Kui eraldamise muutuste korral on oluline nii tootmistaseme muutus kui ka ühest nimetatud parameetrist tulenev muutus, võetakse eraldise muudatuste summat arvesse, et hinnata, kas künnis 300 on saavutatud või mitte (vt tingimus 2 jaotises 3.1).

Vt lisa 2 näiteid 5, 6 ja 7, mis illustreerivad seda lähenemisviisi.

7 Töö lõpetamine

Kui teatatakse, et käitis lõpetas tegevuse aastal Y, kohandatakse selle käitise tasuta eraldist aastaks Y proportsionaalselt ümber, et mitte pakkuda tasuta lubatud heitkoguse ühikuid alates lõpetamise päevale järgnevast päevast. Alates aastast Y+1 sellele käitisele tasuta lubatud heitkoguse ühikuid ei eraldata. Kui käitis on töö peatanud ja ei ole selge, kas töö jätkub, võib liikmesriik vastavalt FARi artikli 26 lõike 3 kohaselt peatada käitisele lubatud heitkoguse ühikute väljastamise kuni käitise olukorra selgumiseni²⁶. Kui käitis jätkab tööd tulevikus, vaadatakse selle eraldis aastal Y ja järgnevatel aastatel ALCi eeskirjade alusel üle. See säte põhineb FARil ja on seetõttu kohaldatav alates aastast 2024. Kui see käitis ei taaskäivitu ja lõpetab oma tegevuse hiljem täielikult, saab selle eraldamist aastaks Y proportsionaalselt ümber kohandada, et mitte eraldada tasuta lubatud heitkoguse ühikuid alates päevast, mil tegevus peatati²⁷.

Peegeldades käitise lõpetamise määratlust (vt jaotis 2.3), saab tõlgendada järgmist:

Käitiseosa loetakse tegevuse lõpetanuks, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest:

- a) käitise loa muutmine mõjutab käitiseosa, mis ei saa enam töötada;
- b) käitiseosa ei tööta enam ja töö jätkamine on tehniliselt võimatu.

Käitiseosa puhul on „käitamine” otseselt seotud 0-st erineva tootmistasemega. Järelikult peaks pädev asutus küsima selgitust selle kohta, kas käitiseosa on töö lõpetanud või mitte, kui käitiseosa tootmistase on 0, mille töö lõpetamisest käitaja ei ole teatanud.

Vastavalt ALCRi artikli 5 lõikele 4, kui teatatakse, et käitiseosa lõpetas tegevuse aastal Y, korrigeeritakse selle käitiseosa tasuta eraldist aastaks Y proportsionaalselt ümber, et lõpetamise päevale järgneval päeval tasuta eraldist ei väljastataks²⁸. Alates aastast Y+1 määratakse selle käitiseosa eraldiseks 0. Peegeldades lähenemisviisi käitise tasandil, kui käitiseosa tegevus on peatatud ja on ebaselge, kas tegevust jätkatakse, võib liikmesriik vastavalt ALCRi artikli 3 lõike 3 kolmandale lõigule peatada tasuta lubatud heitkoguse ühikute väljastamise sellele käitiseosale, kuni on selgunud käitiseosa olukord. Kui käitiseosa jätkab tööd tulevikus, vaadatakse selle eraldamine aastal Y ja järgnevatel aastatel üle ALCi eeskirjade alusel. See säte põhineb ALCRil ja on seetõttu kohaldatav alates 2026. aastast.

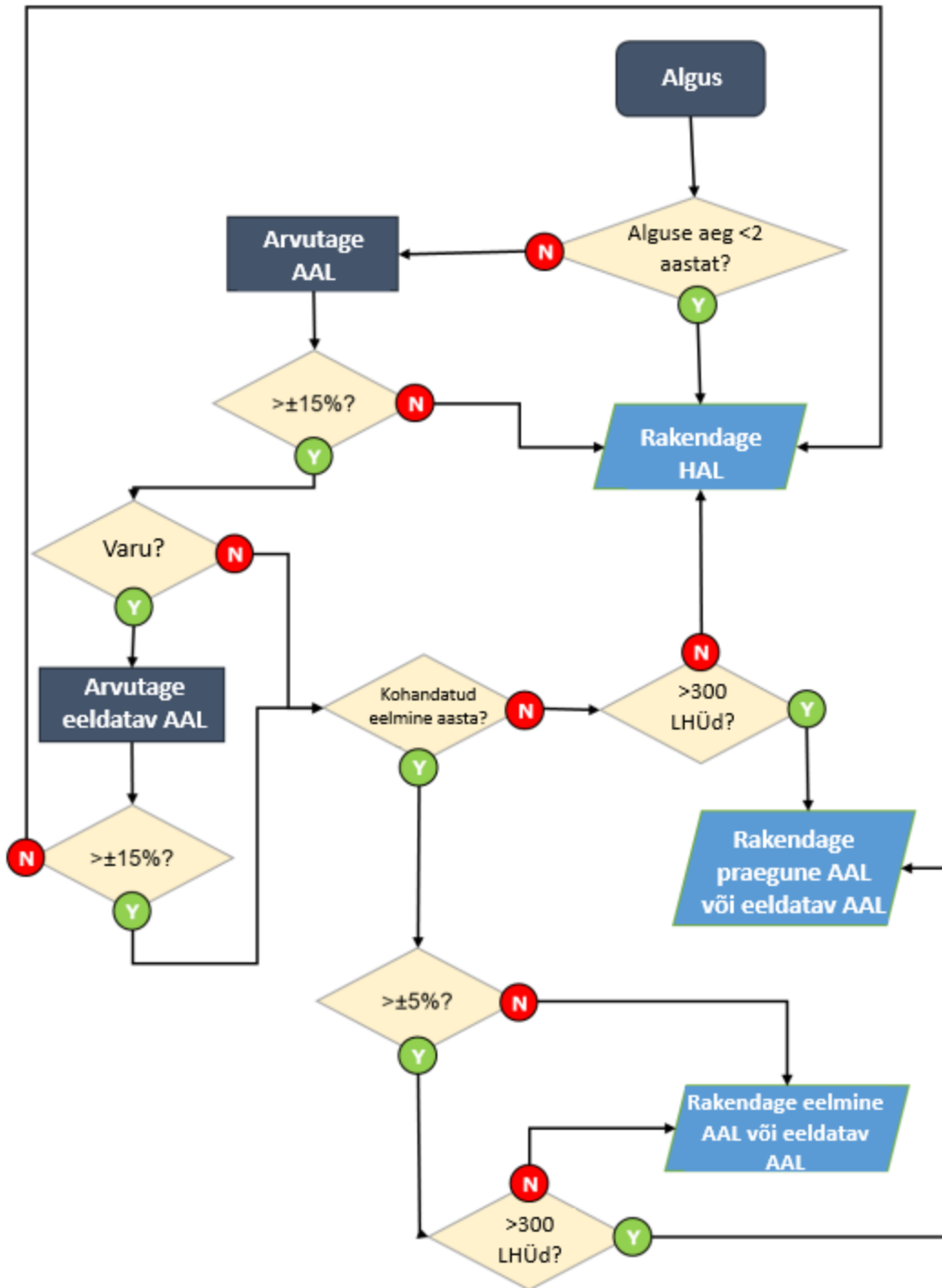
Vt lisa 2 näiteid 8 ja 9, mis illustreerivad seda lähenemisviisi.

²⁶ Tuleb märkida, et pädev asutus on kohustatud tagasi nõudma kõik ülemäärased lubatud heitkoguse ühikud, mis võidi pärast lõpetamist eraldada. Lubatud heitkoguse ühikute väljastamise peatamist võib vaadelda alternatiivina võimalikule tulevasele ülemääraste lubatud heitkoguse ühikute tagasinõudmisele olukordades, kus tegevuse jätkumine on ebaselge.

²⁷ Kui käitaja on suuteline esitama tõendeid selle kohta, et käitis sai töötada kuni hilisema kuupäevani, võib lõpetamise kuupäeva vastavalt ajakohastada.

²⁸ Lõpetamise päev on viimane tööpäev.

Lisa 1 – tootmistaseme muutuste lihtsustatud vookeem

Lisa 2 – näited

Käesolevas lisas loetletud näidetes on varasema tootmistaseme väärtus esitatud tabelis kollase taustaga lahtrites. Tabelite punased väärtused näitavad kas parameetreid, mis on saavutanud läviväärtuse ja seega (võivad olla) esile kutsunud muutuse, ja/või eraldamise muutust, võrreldes eelmise eraldamisega. Eeldatakse, et näited 1–9 puudutavad ainult tootepõhise võrdlusaluse käitiseosasisid ja seetõttu ei võeta nendes näidetes arvesse keskmist eeldatavat tootmistaset (AAL_{expected}).

Näide 1 – tootmistaseme muutused

Selles näites ei toimu 2026. aastal eraldamise muutust, sest tootmistaseme (AL) muutus on 15%, kuid see ei ületa 15%. 2027. aastal ületab tootmistase 15% (vähenemine) ja seetõttu kohandatakse (vähendatakse) eraldist vastavalt. 2028. aastal on tootmistaseme muutus jälle alla 15% läviväärtuse, seega võrdub eraldis jälle varasema tootmistasemega (HAL). 2030. aastal suurendatakse eraldist pärast tootmistaseme suurenemist rohkem kui 15% võrra.

1. näide – tootmistaseme muutused								
Aasta	Varasem tootmistase (HAL)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Tootmistase	100 000	80 000	90 000	79 000	110 000	110 000	124 000	
Keskmine tootmistase (AAL)				85 000	84 500	94 500	110 000	117 000
(AAL-HAL)/HAL [%]				-15,00%	-15,50%	-5,50%	10,00%	17,00%
Esialgne ühikute tasuta eraldamine (võrdlusalus = 1)				100 000	84 500	100 000	100 000	117 000

Näide 2 – minimaalne läviväärtus

Selles näites on 2026. aastal saavutatud tootmistaseme muutuste läviväärtus 15%, kuid muutus on väiksem kui 300 lubatud heitkoguse ühikut (155 lubatud heitkoguse ühiku suurendamine, võrreldes eelmise eraldisega) ning seetõttu ei mõjuta eraldist. Alles 2028. aastal saavutatakse nii tootmistaseme muutuse 15% läviväärtus kui ka minimaalselt 300 lubatud heitkoguse ühikut ning seetõttu suurendatakse sel aastal eraldist 1010-ni. Uus muudatus toimub 2030. aastal, kus keskmine tootmistaseme muutus on rohkem kui 5% suurem kui eelmine vahemik ja muudatus esindab rohkem kui 300 lubatud heitkoguse ühikut.

NB! Absoluutset läviväärtust rakendatakse pärast CO₂-heite ülekandumise ohuteguri rakendamist, aga enne lineaarse vähendamise- või sektoriülese parandusteguri rakendamist.

Aasta	Varasem tootmistase (HAL)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Tootmistase	700	820	890	970	1050	1300	1350	
Keskmine tootmistase (AAL)				855	930	1010	1175	1325
Lubatud heitkoguse ühikute koguse muutumine				155	230	310	165	315
(AAL-HAL)/HAL [%]				22,14%	32,86%	44,29%	67,86%	89,29%
Ühikute tasuta eraldamine (võrdlusalus = 1)				700	700	1010	1010	1325

Näide 3 – mitu erineva vahemikuga muutust

Käesolevas näites kohandatakse eraldist 2026. aastal pärast keskmise tootmistaseme suurenemist rohkem kui 15% võrra. 2027. aastal jääb eraldis samaks nagu 2026. aastal, sest vaatamata keskmise tootmistaseme edasisele suurenemisele, ei saavutatud uut läviväärtust 20% (lähim vahemik suurem kui 15%). 2028. aastal on keskmise tootmistaseme muutus suurem kui 20%, käivitades eraldise kohandamise. 2019. aastal ületatakse täiendav läviväärtus 25%, mis toob kaasa veel ühe eraldise kohandamise. 2030. aastal jääb keskmise tootmistaseme muutus samasse 5% vahemikku nagu 2029. aastal, seega jääb eraldis samaks nagu 2029. aastal.

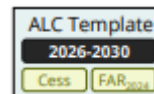
3. näide – muutused üle ±15% ja järgnevad muutused ±5%								
Aasta	Varasem tootmistase (HAL)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Tootmistase	100 000	110 000	122 000	114 000	130 000	124 000	132 000	
Keskmine tootmistase (AAL)				116 000	118 000	122 000	127 000	128 000
(AAL-HAL)/HAL [%]				16,00%	18,00%	22,00%	27,00%	28,00%
Esialgne ühikute tasuta eraldamine (võrdlusalus = 1)				116 000	116 000	122 000	127 000	127 000

Näide 4 – eraldis uuele käitiseosale

Kõnealune näide kirjeldab eraldist, mis antakse uuele tootepõhise võrdlusaluse käitiseosale, mis alustas tööd 2025. aastal (aasta Y jaotises 5; käitiseosa peetakse uueks käitiseosaks mõlema eraldamisperioodi korral). Aastatel 2025 ja 2026 antud eraldis põhineb nende konkreetsete aastate tootmistasemel. 2025. aasta eraldis arvutatakse 2024. või 2025. aastal tegevust alustanud uute osalejate 2021.–2025. aasta eraldise ALC vormi alusel, mis on

kujutatud lisa 3, ning 2026. aasta eraldis arvutatakse uue ALC vormi abil, mida

kasutavad kõik käitajad 2026-2030 eraldamiseks ja mis on kujutatud lisa 3. Mõlemat ALC aruannet saab esitada paralleelselt 2026. aastal. 2026. aasta tootmistase määratleb käitiseosa varasema tootmistaseme, sest see on esimese täieliku kalendriaasta tootmistase. 2027. aasta tootmistase põhineb varasemal tootmistasemel. Keskmine tootmistase arvutatakse ainult 2028. aasta seisuga (Y+3), et teha võimalikke muutusi eraldamises.

Aasta	2024	2025	2026 (HAL)	2027	2028	2029	2030
Tootmistase	Ei rakendata	50 000	100 000	120 000	115 000	119 000	
Keskmine tootmistase (AAL)		Ei rakendata	Ei rakendata	Ei rakendata	110 000	117 500	117 000
(AAL-HAL)/HAL [%]		Ei rakendata	Ei rakendata	Ei rakendata	10,00%	17,50%	17,00%
Esialgne ühikute tasuta eraldamine (võrdlusalus = 1)		50 000	100 000	100 000	100 000	117 500	117 500

Näide 5 – ohutusega mitteseotud põhjustel tõrvikpõletatud heitgaaside koguse vähenemine

Selles näites on põhjustel, mis ei ole seotud ohutusega, tootepõhise võrdlusaluse käitiseosa tõrvikpõletatud heitgaaside kogust vähendatud aastatel 2024 ja 2025 keskmiselt 20% võrra ning seetõttu võetakse seda vähendamist arvesse 2026. aasta eraldise arvutamisel (vt juhenddokumenti nr 8 üksikasjalikuma teabe saamiseks selle kohta, kuidas eraldi sellisel juhul arvutatakse): nende heitgaasidega seotud eraldise vähendamist ei arvutata enam varasema tootmistaseme heitgaaside koguse alusel, vaid kasutades aastate 2024–2025 keskmist (mis toob kaasa 518 800 lubatud heitkoguse ühiku vähendamise algselt arvutatud 684 500 lubatud heitkoguse ühiku asemel). 2027. aastal 2026. aastaga võrreldes muutust ei ole (tootmistaseme muutus on alla 15% ja tõrvikpõletatud heitgaasid jäävad samaks). 2028. aastal on tõrvikpõletatud heitgaaside kogus sama nagu 2026. aastal, seega on nendega seotud vähenemine identne, kuid käitiseosa keskmine tootmistase näitab tootmistaseme suurenemist, mis toob kaasa suurema eraldise käitiseosale. 2030. aastal näitab keskmine tootmistase tootmistaset, mis on lähedal varasemale tootmistasemele, ja samuti varasemale tootmistasemele lähedal olevate tõrvikpõletatud heitgaaside kogust; sellel aastal põhineb eraldamine seega varasema tootmistaseme väärtustel.

Aasta	Varasem tootmistase (HAL)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Tootmistase [t]	4 000 000	4 000 000	4 000 000	4 500 000	5 000 000	4 500 000	4 000 000	
VWG _i [t]	1 000 000	800 000	800 000	800 000	800 000	800 000	1 000 000	
Ühikute tasuta eraldamine [paranduseta]	5 000 000							
WG vähendamine	-648 500							
Keskmine tootmistase (AAL)				4 000 000	4 250 000	4 750 000	4 750 000	4 250 000
WG (VWG _{2y}) 2 aasta libisev keskmine				800 000	800 000	800 000	800 000	900 000
(AAL-HAL)/HAL [%]				0,00%	6,25%	18,75%	18,75%	6,25%
(VWG _{2y} -VWG _{HAL})/VWG _{HAL} [%]				-20,00%	-20,00%	-20,00%	-20,00%	-10,00%
Ühikute tasuta eraldamine [paranduseta]				5 000 000	5 000 000	5 937 500	5 937 500	5 000 000
WG vähendamine				-518 800	-518 800	-518 800	-518 800	-648 500
Esiagne ühikute tasuta eraldamine				4 481 200	4 481 200	5 418 700	5 418 700	4 351 500

BM _p [kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikud /t]	1,250
NCV _{WG} [TJ/t]	0,0025
EF _{WG} [tCO ₂ /TJ]	259,4
CLEF _{p,k}	1

Näide 6 – käitisest, mis ei kuulu ühikutega kauplemise süsteemi, imporditud soojuse koguse muutus

Selles näites impordib tootepõhise võrdlusaluse käitiseosa soojust kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi mittekuuluvast käitisest. Seda soojuse kogust vähendatakse aastatel 2024 ja 2025 keskmiselt 25% ning seetõttu vähendatakse sellega seotud eraldist 2026. aastal (vähenemine arvutatakse imporditud soojuse 2-aastase keskmise väärtuse põhjal). 2028. aastal näitab käitiseosa keskmine tootmistase tootmistaseme suurenemist rohkem kui 15% võrra, mis toob kaasa eraldise suurendamise. Imporditud soojuse kogus on jäänud samaks nagu eelmistel aastatel ning seetõttu jääb imporditud soojuse tõttu maha arvatud lubatud heitkoguse ühikute kogus samaks nagu eelnevatel aastatel. 2030. aastal näitab keskmine tootmistase, et saavutatud on veel üks tootmistaseme

läviväärtuse suurenemine, ning samal ajal on imporditud soojuste kogus taas suurenenud, mis toob kaasa erinevuse, mis on võrreldes varasema tootmistaseme jaoks arvatud kogusega väiksem kui 15%. Seega arvutatakse 2030. aastal keskmise tootmistaseme suurenemisel põhineva eraldise osa ja imporditud soojustega seotud mahaarvamine arvutatakse varasema tootmistaseme põhjal. Kuna eraldise muutmisel on olulised kaks parameetrit, peab ühine eraldise muudatus kaasa tooma muudatuse, mis on suurem kui 300 lubatud heitkoguse ühikut, nagu käesoleval juhul. Tootmistaseme muudatusest tulenev muutus oleks 75 000 lubatud heitkoguse ühikut miinus soojuste impordist tulenev muutus (60 431 lubatud heitkoguse ühikut), võrdub 14 569.

Aasta	Varasem tootmistase (HAL)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Tootmistase [t]	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 200 000	1 200 000	1 250 000	1 300 000	
Kasvuhoonegaasi lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemiga mitteühinenud käitisest imporditud soojust [TJ]	4000	3000	3000	3000	3000	3000	4000	
Ühikute tasuta eraldamine [paranduseta]	1 000 000							
Soojuste impordi vähenemine	-241 724							
Keskmine tootmistase (AAL)				1 000 000	1 100 000	1 200 000	1 225 000	1 275 000
2 aasta keskmine soojuste import (Heat _{2y})				3000	3000	3000	3000	3500
(AAL-HAL)/HAL [%]				0,00%	10,00%	20,00%	22,50%	27,50%
(Heat _{2y} -Heat _{baseline})/Heat _{baseline} [%]				-25,00%	-25,00%	-25,00%	-25,00%	-12,50%
Ühikute tasuta eraldamine [paranduseta]				1 000 000	1 000 000	1 200 000	1 200 000	1 275 000
Soojuste impordi vähenemine				-181 293	-181 293	-181 293	-181 293	-241 724
Esialgne ühikute tasuta eraldamine				818 707	818 707	1 018 707	1 018 707	1 033 276

BM _p [lubatud heitkoguse ühikud / t]	1
BM _{heat} [lubatud heitkoguse ühikud / TJ]	60,431
CLEF _{p,k}	1

Näide 7 – vinüülkloriidi tootmises kütuseasendajana kasutatava vesiniku koguse muutus

Selles näites ei kasutanud käitis võrdlusperioodil kütuseasendajana vesinikku. Ta alustas mõningast kasutamist aastal 2024 ning mõju vesiniku parandustegurile oli aastal 2027 üle 15%; seetõttu võetakse 2027. aastal esialgse eraldise arvutamisel arvesse kõnealuse aasta 2 aasta keskmist vesiniku parandustegurit. Järgmistel aastatel rohkem läviväärtuseid ei saavutatud, seetõttu kasutatakse kõigi ülejäänud aastate puhul 2027. aasta väärtust. 2029. aastal on keskmine tootmistase suurenenud üle 15%, mis lisaks vesiniku parandusteguri muutuse mõjule mõjutab ka esialgse eraldamise arvutamist.

Aasta	Varasem tootmistase (HAL)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Tootmistase [t]	500 000	500 000	500 000	550 000	580 000	580 000	580 000	
Otseheitel [tCO ₂]	100 000	95 000	85 000	100 000	110 000	110 000	110 000	
Virtuaalsed heitkogused H ₂ põlemisest [tCO ₂]	0	5000	15 000	20 000	25 000	25 000	25 000	
H ₂ -ga seotud parandustegur	1,00	0,95	0,85	0,83	0,81	0,81	0,81	
Keskmine tootmistase				500 000	525 000	565 000	580 000	580 000

(AAL)								
2 aasta keskmine H ₂ parandustegur (H ₂ Corr _{2y})				0,90	0,84	0,82	0,81	0,81
(AAL-HAL)/HAL [%]				0,00%	5,00%	13,00%	16,00%	16,00%
(H ₂ Corr _{2y} -H ₂ baseline)/H ₂ baseline [%]				-10,00%	-15,83%	-17,59%	-18,52%	-18,52%
Esialgne ühikute tasuta eraldamine				77 500	65 229	65 229	75 666	75 666

BM _p [lubatud heitkoguse ühikud /t]	0,155
CLEF _{p,k}	1

NB! Kuna uued võrdlusaluse väärtused ei ole kirjutamise ajal veel teada, kasutati selles näites 4. kauplemisperioodi esimese eraldamisperioodi võrdlusaluse väärtust.

Näide 8 – töö lõpetamine

Antud käitis on teatanud tegevuse lõpetamisest 31.05.2027 ja seetõttu ei saanud järgmise päeva seisuga enam tasuta lubatud heitkoguse ühikuid. Eraldis arvutatakse proportsionaalselt 2027. aastaks (2027. aasta eraldise alusel 151 päevale 365-st) ja 2028. aasta seisuga on see 0.

Aasta	Varasem tootmistase (HAL)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Tootmistase	100 000	110 000	110 000	50 000	0		
Keskmine tootmistase (AAL)				110 000			
(AAL-HAL)/HAL [%]				10,00%			
Esialgne ühikute tasuta eraldamine (võrdlusalus = 1)				41 370	0	0	0

Käitis teatas tegevuse lõpetamisest 31.05.2027

Näide 9 – eeldatav tootmistase, juhtum 1²⁹ (tabel on toodud peatüki lõpus)

Keraamikatootja toodab ainult ühte toodet, mis on kaetud kütusepõhise võrdlusaluse käitiseosaga ja protsessiheite käitiseosaga (karbonaadi lagunemisest savis ja fossiilsetel poore moodustavatest ainetest). Näiteks 2027. aastal teatatud ALCi puhul parandab käitis energiatõhusust, mis toob kaasa kütusekulu vähenemise 33% võrreldes HALiga. Lisaks parandab see kasvuhoonegaaside tõhusust, asendades biomassil põhinevate poore moodustavate ainetega, mille tulemuseks on 80% vähem protsessihteid³⁰. Kuna toode on toodetud juba võrdlusperioodil, kohaldatakse ALCRI artikli 5 lõiget 1a mõlema käitiseosa suhtes ja kõik võimalikud eraldamise kohandused põhinevad keskmistel eeldatavatel tootmistasemetel, mis arvutatakse vastavalt ALCRI lisa I valemile 1, st toote varasemal tõhususel (määratakse kindlaks toote tootmiseks kasutatud kütuse koguhulga alusel – vastavalt toote tootmise käigus eralduvate protsessiheitele – võrdlusperioodil, jagades võrdlusperioodil toodetud toote kogusega), korrutatuna eelmise kahe aasta toodanguga (nt 2025. ja 2026. aasta 2027. aasta ALCi esitamiseks). Kuna mõlemad käitiseosad viitavad samale toodetud tootekogusele, on HistEffi arvutamise toodangu võrdlusväärtus mõlema käitiseosa puhul sama. Näites on see igaüks 10 000 tonni võrdlusperioodil toodetud keraamikat.

²⁹ See näide ja järgmised näited on esitatud eelmistest näidetest erinevalt ja ei sisalda kõiki aastaid, kuid esitatud andmed on alati arvutatud vastavate aastate keskmise alusel.

³⁰ Kui protsessi heitkogused jääksid püsivalt kinni, oleks tulemused samasugused.

Vaatamata tootmistaseme langusele alla -15% künnise, vähenes eeldatav AAL vaid 5%, mis

võrdub toodangu muutusega. Käitisele eraldatakse jätkuvalt iga käitiseosa kahel HALil põhinevaid lubatud heitkoguse ühikuid ilma muudatusteta.

Näide 10 – eeldatav tootmistase, juhtum 2 (tabel on toodud peatüki lõpus)

Sama keraamikatootja nagu 1. juhtumis, kuid nüüd toodab ta kahte toodet, mille kohta on tal usaldusväärsed mõõtmistulemused, et määrata igale tootele kindlaks varasem ja praegune kütusekulu ning protsessiheidet. (Märkus: kui käitaja suudab eristada tooteid, mis on hõlmatud sama PRODCOMiga, võib ta need ka osadeks jagada, et määrata kindlaks vastavad tõhusused). Näites kohandatakse protsessiheidete käitiseosa -18%, samas kui kütusepõhise võrdlusaluse käitiseosa jääks HALi juurde (ainult -14%, mis ei ületa -15% läviväärtust).

Näide 11 – eeldatav tootmistase, juhtum 3 (tabel on toodud peatüki lõpus)

Sama keraamikatootja nagu 2. juhtumis, kuid siin ei ole käitaja võimeline jaotama kütusekulu ja heitkoguseid toote tüübi järgi, tuginedes mõõtmistulemustele. Liikudes allapoole FARI lisa VII jaotises 3.2 sätestatud hierarhiat andmete jaotamiseks käitiseosade kaupa (vt ka käesoleva juhenddokumendi jaotis 2.3), kontrollib käitaja korrelatsiooni/kaudseid meetodeid (nt korrelatsiooni ahju temperatuuri, savisisaldusega jne) või isegi eraldiseisvaid tõhususi (nagu kirjandusest kättesaadavaid). Kui ükski neist ei ole kättesaadav või võimalik, peab käitaja eeldama, et mõlema toote varasemad tõhusused on samad (st massiosa alusel). Selle tulemusel kohandatakse eraldist teisiti kui 2. juhtumis, st proportsionaalselt kahe toote kogutoodangu muutusega, kuna neile on määratud sama tõhusus. Käesolevas näites väheneks mõlema käitiseosa eraldis 16% võrra.

Näide 12 – eeldatav tootmistase, juhtum 4 (tabel on toodud peatüki lõpus)

Sama keraamika tootja nagu 3. juhtumis, kuid siin ei toodeta neid kahte toodet enam peaaegu üldse ALCis, samas kui toodetakse uut toodet (või toodet, mida ei toodetud võrdlusperioodil). Selle tulemusena on eeldatav AAL peaaegu sama, mis vastavate võrdlusaluste tegelik AAL. Teisisõnu lähtuks eraldise kohandamine enam-vähem tegelikest tootmistasemetest ja energiatõhususe või kasvuhoonegaaside tõhususe erisätteid ei kohaldata. Selles näites kohandatakse kütusepõhise võrdlusaluse käitiseosa -18%, protsessiheidet -26%.

Näide 13 – vahetus abikõlbliku ja mitteabikõlbliku soojuse vahel (tabel on toodud peatüki lõpus)

Järgmises näites korrutatakse kohandamata „eeldatav AAL“ iga toote jaoks tarbitud abikõlbliku soojuse (st arvestatakse tootmistasemega) ja kogu soojuse (st abikõlbliku ja mitteabikõlbliku) suhtega. Näiteks kui tarbimine koosneb 300 TJ abikõlblikest allikatest ja 200 TJ mitteabikõlblikest (nt mitte HKS) allikatest, on korrigeerimistegur $300/(300+200)=0,6$. Eelduseks on iga toote tootmiseks tarbitud HKS-i välise soojuse aruandlus³¹.

Et illustreerida, kuidas tuleb arvutada soojuspõhise võrdlusaluse käitiseosa „eeldatav AAL vs. HAL“, hõlmab näide teise toote tootmist ja väikeses koguses soojuse ekspordi heitkogustega kauplemise süsteemi mittekülvatele tarbijatele, viimane kuulub „ülejäädud AL“ alla.

---

³¹ Tuleb märkida, et see on asjakohane ainult siis, kui AAL on muutunud vähemalt 15%. Lisaks võrdub heitkogustega kauplemise süsteemi mittekülvatele soojus enamikul juhtudel nulliga.

Näide 9

Käitiseosa	Toode	Ühik	(Võrdlusaasta(te) puhul kasutatud HAL)	Tegelik AAL (ALCi aruandlus)	AALI muutus	Lisa I, kohaldatav tingimus eeldatava AALI jaoks	HistEff	Eeldatav AAL	Eeldatav AAL vs. HAL
Kütusepõhine võrdlusalus (TJ)	Toode 1	TJ	600	400	-33%	HistEff x ProdLevel	0,06 TJ/t	570	
	Toode 2		-	-	-	-	-	-	
	Uus toode		-	-	-	-	-	-	-
	KOKKU		600	400	-33%	-	-	570	-5%
Protsessiheide (t CO ₂)	Toode 1	t CO ₂	1500	300	-80%	HistEff x ProdLevel	0,15 tCO ₂ /t	1425	
	Toode 2		-	-	-	-	-	-	
	Uus toode		-	-	-	-	-	-	-
	KOKKU		1500	300	-80%	-	-	1425	-5%
Tootmine (t)	Toode 1	t	10 000	9500	-5%				
	Toode 2		-	-	-				
	Uus toode		-	-	-				
	KOKKU		10 000	9500	-5%				

Kütusepõhise võrdlusaluse käitiseosa eeldatav AAL on arvatud $0,06 \text{ TJ/t} \times 9500 \text{ t} = 570 \text{ TJ}$

Protsessiheite käitiseosa eeldatav AAL on arvatud $0,15 \text{ tCO}_2/\text{t} \times 9500 \text{ t} = 1425 \text{ t CO}_2$

Näide 10

Käitiseosa	Toode	Ühik	(Võrdlusaasta(te) puhul kasutatud HAL)	Tegelik AAL (ALCi aruandlus)	AALI muutus	Lisa I, kohaldatav tingimus eeldatava AALI jaoks	HistEff	Eeldatav AAL	Eeldatav AAL vs. HAL
Kütusepõhine võrdlusalus (TJ)	Toode 1	TJ	200	150	-25%	HistEff x ProdLevel	0,02 TJ/t	160	
	Toode 2		400	345	-14%	HistEff x ProdLevel	0,0471 TJ/t	358	
	Uus toode		-	-	-	-	-	-	-
	KOKKU		600	495	-18%	-	-	518	-14%
Protsessiheide (t CO ₂)	Toode 1	t CO ₂	1200	250	-79%	HistEff x ProdLevel	0,12 tCO ₂ /t	960	
	Toode 2		300	40	-87%	HistEff x ProdLevel	0,0353 tCO ₂ /t	268	
	Uus toode		-	-	-	-	-	-	-
	KOKKU		1500	290	-81%	-	-	1228	-18%
Tootmine (t)	Toode 1	t	10 000	8000	-20%				
	Toode 2		8500	7600	-11%				
	Uus toode		-	-	-				
	KOKKU		18 500	15 600	-16%				

Näide 11

Käitiseosa	Toode	Ühik	(Võrdlusaasta(te) puhul kasutatud HAL)	Tegelik AAL (ALCi aruandlus)	AALI muutus	Lisa I, kohaldatav tingimus eeldatava AALI jaoks	HistEff	Eeldatav AAL	Eeldatav AAL vs. HAL	
Kütusepõhine võrdlusalus (TJ)	Toode 1	TJ	324	254	-22%	HistEff x ProdLevel	0,0324 TJ/t	259		
	Toode 2		276	241	-13%	HistEff x ProdLevel	0,0324 TJ/t	247		
	Uus toode		-	-	-	-	-	-	-	
	KOKKU		600	495	-18%	-	-	507	-16%	
Protsessiheide (t CO ₂)	Toode 1	t CO ₂	811	149	-82%	HistEff x ProdLevel	0,0811 tCO ₂ /t	649		
	Toode 2		689	141	-80%	HistEff x ProdLevel	0,0811 tCO ₂ /t	616		
	Uus toode		-	-	-	-	-	-	-	
	KOKKU		1500	290	-81%	-	-	1265	-16%	
Tootmine (t)	Toode 1	t	10 000	8000	-20%					
	Toode 2		8500	7600	-11%					
	Uus toode		-	-	-					
	KOKKU		18 500	15 600	-16%					

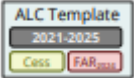
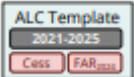
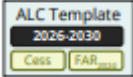
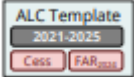
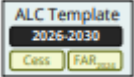
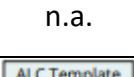

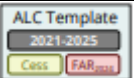

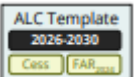
Näide 12

Käitiseosa	Toode	Ühik	(Võrdlusaasta(te) puhul kasutatud HAL)	Tegelik AAL (ALCi aruandlus)	AALI muutus	Lisa I, kohaldatav tingimus eeldatava AALI jaoks	HistEff	Eeldatav AAL	Eeldatav AAL vs. HAL
Kütusepõhine võrdlusalus (TJ)	Toode 1	TJ	324	7	-98%	HistEff x ProdLevel	0,0324 TJ/t	6	
	Toode 2		276	8	-97%	HistEff x ProdLevel	0,0324 TJ/t	8	
	Uus toode		-	480	-	Ülejäänud AL	-	480	
	KOKKU		600	495	-18%	-	-	495	-18%
Protsessiheide (t CO ₂)	Toode 1	t CO ₂	811	5	-99%	HistEff x ProdLevel	0,0811 tCO ₂ /t	16	
	Toode 2		689	5	-99%	HistEff x ProdLevel	0,0811 tCO ₂ /t	20	
	Uus toode		-	1100	-	Ülejäänud AL	-	1100	
	KOKKU		1500	1100	-26%	-	-	1136	-24%
Tootmine (t)	Toode 1	t	10 000	200	-98%				
	Toode 2		8500	250	-97%				
	Uus toode		-	19 400	-				
	KOKKU		18 500	19 850	-7%				

Näide 13

Käitiseosa	Toode	Ühik	(Võrdlusaasta(te) puhul kasutatud HAL	Tegelik AAL (ALCi aruandlus)	AALI muutus	Lisa I, kohaldatav tingimus eeldatava AALI jaoks	HistEff	Eeldatav AAL (enne igasugust kohandamist)	Eeldatav AAL (pärast kohandamist)	Eeldatav AAL vs. HAL
Tootmine (t)	Toode 1	t	10 000	9500	-5%					
	Toode 2		400	300	-25%					
	-		-	-	-					
	KOKKU		10 400	9800	-6%					
Abikõlblik soojus (TJ)	Toode 1	TJ	600	300						
	Toode 2		10	7						
	Soojuse eksport (mitte HKS)		20	20						
	KOKKU		630	327						
Mitteabi- kõlblik soojus (TJ)	Toode 1	TJ	0	200						
	Toode 2		0	2						
	Uus toode									
	KOKKU		0	202						
Kogu soojus (TJ)	Toode 1	TJ	600	500	-17%	HistEff x ProdLevel	0,06 TJ/t	570		
	Toode 2		10	9	-10%	HistEff x ProdLevel	0,025 TJ/t	8		
	Soojuse eksport (mitte HKS)		20	20	0%	Ülejäänud AL	-	20		
	KOKKU		630	529	-16%			598		
	Toode 1	TJ	600	500	-17%	HistEff x ProdLevel	0,06 TJ/t	570	342	
	Toode 2		10	9	-10%	HistEff x ProdLevel	0,025 TJ/t	8	6	
	Soojuse eksport (mitte HKS)		20	20	0%	Ülejäänud AL	-	20	20	
	KOKKU		630	529	-16%			598	368	-42%

Lisa 3 – ülevaade asjakohastest ALCi vormidest

Tüüp	Taotlemine	Alustatud	Aruandlus 2026. aastal		Aruandlus 2027. aastal	
			Aastaks 2024/2025	Aastaks 2026+	Aastaks 2025 (n.a. kui esitati juba 2026. aastal)	Aastaks 2027+
Tegevkäitis	Tavapärase ALC	n.a.	n.a.			
	Lõpetamine	n.a.			n.a.	
	Uus käitiseosa	2024				
2025						
Uus osaleja		2024			n.a.	
		2025				
		ALC vorm, mida tegevkäitised kasutavad aastate 2021–2025 eraldiste jaoks				
		ALC vorm, mida tegevkäitised kasutavad aastate 2021–2025 eraldiste jaoks, eriti 2024. aasta seisuga lõpetamisest (Cess) teatamiseks				
		ALC vorm aastate 2021–2025 eraldiste jaoks, mida kasutavad uued osalejad, kes alustasid tegevust aastast 2024+ tegevkäitistena ja mis sisaldab FARi 2024. aasta eeskirju				
		UUS ALCi vorm, mida kasutavad kõik käitajad aastate 2026–2030 eraldiste jaoks				

- Tegevkäitis, mis töötab 2024. ja 2025. aastal pidevalt tavapäraselt, peaks esitama ainult $ALC_{2026-2030}$ aruande aruandeaastal 2026 ning järgnevatel aastatel.
- Tegevkäitis, mille uus käitiseosa alustas 2025. aastal, peaks esitama nii eraldamisperioodi 2021–2025 jaoks $ALC_{2021-2025}$ aruande, milles sisalduvad uue käitiseosa andmed, et arvutada selle 2025. aasta tasuta eraldis, kui ka $ALC_{2026-2030}$ aruande eraldamisperioodiks 2026–2030.
- 2024. aasta uus osaleja peaks esitama nii $ALC_{NE\ 2024}$ aruande kui ka $ALC_{2026-2030}$ aruande. $ALC_{NE\ 2024}$ aruanne on vajalik tasuta eraldise arvutamiseks nende aastate eest, mil käitis tegutses eraldamisperioodil 2021–2025 ja $ALC_{2026-2030}$ aruanne on vajalik järgnevate aastate tasuta eraldise määramiseks.